

ÅRSMELDING

2013

Vedtatt på KIFO styremøte 11. mars 2014, sak 3/14

KIFO – Centre for Church Research • P.O. Box 45 Vinderen • NO-0319 Oslo, Norway
Telephone +47 23 33 47 20 • Telefax +47 23 33 47 29 • Account no: 3000 1633 496
Org.no. 977 553 989 • mail: kifo@kifo.no • www.kifo.no

INNHold

INNHold	2
1 STIFTELSEN KIRKEFORSKNING	3
2 VIRKSOMHETEN 2013	4
2.1 ORGANISASJON OG STAB	4
2.2 KONTAKT OG SAMARBEID I NETTVERKET	4
2.3 INTERNASJONALT SAMARBEID.....	6
2.4 SENTRALE AKTIVITETER 2013.....	6
2.5 PUBLISERING	8
2.6 ØKONOMI	8
2.7 STYRETS VURDERING	9
3 HOVEDSAMARBEIDSPARTNERNE, REPRESENTANTSKAPET OG STYRET	10
3.1 HOVEDSAMARBEIDSPARTNERE 2013.....	10
3.2 REPRESENTANTSKAPET 2013.....	10
3.3 KIFOS STYRE 2013.....	11
4 ANSATTE	12
5 PROSJEKTER UNDER ARBEID 2013	13
5.1 REFORMER OG ENDRINGSPROSESSER I DEN NORSKE KIRKE.....	13
5.2 RELIGIONEN I SAMFUNNET OG DEN RELIGIØSE PLURALISMEN	14
5.3 KIRKER, RELIGION OG ETIKK.....	18
5.4 KIRKE-, RELIGIONS- OG LIVSSYNSSTATISTIKK	18
5.5 ANDRE PROSJEKT	19
6 PUBLIKASJONER	20
6.1 BØKER.....	20
6.2 ARTIKLER I BØKER	20
6.3 ARTIKLER I TIDSSKRIFTER	22
6.4 INSTITUSJONSRAPPORTER EL. LIGN.	22
6.5 BOKANMELDELSE I VITENSKAPELIG TIDSSKRIFT/FAGTIDSSKRIFT	22
6.6 FRAMTREDEN I MEDIA: KRONIKKER, ARTIKLER, INTERVJUER	23
6.7 BEDØMMELSESKOMITEER (DR.AVH., DISPUTASER, TILSETTINGER)	25
6.8 INVITERT PRESENTASJON VED VITENSKAPELIG KONFERANSE	25
6.9 PAPERPRESENTASJON VED VITENSKAPELIG KONFERANSE	26
6.10 FOREDRAG OG GJESTEFØRELESNINGER	26

1 STIFTELSEN KIRKEFORSKNING

Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) er opprettet i 1993 av Kirkerådet i Den norske kirke etter oppdrag fra Kirkemøtet, og har i følge vedtektene følgende formål:

- Å drive og stimulere til forskning om kirke, religion og livssyn i samfunnet
- Å drive utrednings- og utviklingsarbeid i det samme fagområdet
- Å formidle forskning og forskningsresultater til brukerne; til menighetene, til samfunnet og til den offentlige debatten

KIFO skal drive forsknings-, utrednings- og utviklingsarbeid innenfor sitt arbeidsområde, med særlig vekt på empirisk forskning. KIFO skal være en fri og uavhengig forskningsinstitusjon. Grunnforskning vil ofte være initiert av KIFO og/eller KIFOs samarbeidspartnere og finansiert gjennom grunnfinansieringen, eventuelt gjennom Norges Forskningsråd eller andre eksterne forskningsfond. Anvendt forskning vil som regel være utviklet i samarbeid med og finansiert av oppdragsgivere.

KIFO har et fokus rettet mot rollen Den norske kirke og andre kirkesamfunn har i samfunnet, og virkninger av politiske og kulturelle endringer. Videre har KIFO oppmerksomhet rettet mot mangfoldet innenfor religions- og livssynsfeltet og i den sosiale og kulturelle konteksten. Aktuelle problemstillinger på den hjemlige arena er også viktig å belyse ut i fra et internasjonalt perspektiv.

KIFO har videre en fler- og tverrfaglig profil. Den er flerfaglig ved at både empiriske, historiske og systematiske studier inngår, og så vel deskriptivt som normativt orienterte fag betraktes som relevante. Og den er tverrfaglig ved at de ulike fagperspektivene settes i stadig gjensidig dialog med hverandre. I praksis skjer dette ved at fagpersoner med ulik kompetanse samarbeider om prosjekter, og gjennom å inkludere ulike teoretiske, empiriske og metodiske perspektiver.

KIFOs forskningsmiljø og forskningsnettverk utgjøres av 1) et forskningssenter med en fast stab av forskere, og 2) et nettverk av hovedsamarbeidspartnere, hovedsakelig fra universitets- og høyskolesektoren, som er knyttet sammen gjennom samarbeidsavtaler, og 3) et av styret oppnevnt Forskningsutvalg (FU) med eksterne medlemmer. Sammen skal disse virkeliggjøre KIFOs formål og strategi.

Strategisk plan for 2009–2013 fastsatte følgende særlige satsingsområder for virksomheten i denne perioden:

- Reformen og endringsprosesser i Den norske kirke
- Religionen i samfunnet og den religiøse pluralismen
- Kirker, religion og etikk

Analyse av og forskning om statistikk-data for kirke-, religions- og livssynsfeltet er et kontinuerlig ansvar for KIFO.

2 VIRKSOMHETEN 2013

2.1 ORGANISASJON OG STAB

Ordinært består staben på KIFO i 2013 av 5 fast ansatte forskere i 100 prosents stilling. I 2013 var staben noe redusert, da Inger Furseth gradvis trappet ned sin stilling ved KIFO og gikk over i ny stilling ved Universitetet i Oslo. Hun sluttet i sin ordinære stilling 31. august og ble deretter engasjert som professor II ved KIFO. Ledig forskerstilling ble utlyst med søknadsfrist 2. desember. Inger Furseth var konstituert forskningssjef ut januar inntil ny forskningssjef, Ånund Brottveit, begynte 1. februar 2013. Det har vært engasjert assistenter tilsvarende 1,3 årsverk, en PhD student, en administrativ rådgiver og to deltidsansatte regnskapsmedarbeidere. Totalt var det ca 9,2 årsverk ved KIFO i 2013.

En av de tilsatte har hatt akademisk bistilling. Inger Furseth var professor II ved Det teologiske Menighetsfakultet til 31.mars.

Representantskapsmøtet ble avholdt 4. juni 2013. Ved valg til KIFO-styret ble professor Aud Tønnessen, Teologisk Fakultet, UiO, gjenvalgt for 3 år. Vara: Rektor Per Halse, Høgskulen i Volda.

KIFOs styre har avholdt fire møter og behandlet 32 saker. Styret har behandlet og vedtatt ny strategiplan for perioden 2014-2016. Blant andre saker styret har hatt til behandling, er vedtekts-gjennomgang for KIFO i forbindelse med at statstilskuddsordningen overdras til Kirkerådet. I sammenheng med at Misjonshøgskolen meldte seg ut av hovedsamarbeidsnettverket, har KIFO reist en diskusjon om den nåværende nettverksmodellen for forskningsvirksomheten (se pkt. 1).

Kirkerådet har fra og med 2013 overtatt ansvaret for tildeling og oppfølging av statstilskuddet til KIFO. Styreleder, forskningssjef og rådgiver møtte til det årlige møtet med Kirkerådet 2. april, og til møte 19. november angående Budsjett 2015.

KIFOs forskningsutvalg (FU) har en rådgivende funksjon overfor styret og forskningssjefen. Utvalget har i 2013 bestått av førsteamanuensis Geir Skeie, Universitetet i Stavanger, forsker I Hilde Lidén, Institutt for samfunnsforskning, førsteamanuensis Lars Laird Iversen, Det teologiske menighetsfakultet og forsker I Olaf Aagedal, representant for de ansatte. Forskningsutvalget er også redaksjonsutvalg for bokserien KIFO Perspektiv ved Akademika forlag (tidligere Tapir Akademisk Forlag), og suppleres da av forlagsredaktør Vebjørn Andreassen. Det har vært fire møter i utvalget 2013 inkludert fellesmøtet med styret i mai. FU har i 2013 behandlet 21 saker.

2.2 KONTAKT OG SAMARBEID I NETTVERKET

KIFO arbeider sammen med sine hovedsamarbeidspartnere og andre nasjonale og nordiske institusjoner om en rekke forskningsprosjekter, blant annet:

- Trosopplæringsreformen i Den norske Kirke: KIFO er ansvarlig for evalueringen, og Universitetet i Agder og Universitetet i Nordland deltar.
- Det nordiske forskningsprosjektet NOREL (2009 – 2014) som ledes fra KIFO, har deltakelse fra Universitetet i Agder, Universitetet i Oslo og universiteter i Danmark, Sverige og Island samt The Church Research Institute i Finland.

- Konfirmasjon 2013/2014, den andre landsdekkende spørreundersøkelsen om konfirmasjon, som ledes av Kirkelig utdanningscenter i nord (KUN).
- Evaluering av prostereformen i Den norske kirke ledes av Diakonhjemmet Høgskole, KIFO deltar – avsluttet våren 2013.
- Død og rituell sorgbearbeiding i skolen. Ledes av KIFO, Diakonhjemmet Høgskole deltar.
- Grunnloven som symbol. Etnisitet, religion og konstitusjon i dagens Norge. KIFO har prosjektleder og Rokkansenteret ved Universitetet i Bergen deltar.
- 17. mai som kultur møte ledes av Lokalhistorisk institutt (LHI). KIFO deltar sammen med Akershusmuseet.
- Tiden etter konfirmasjon. KIFO har prosjektleder, (Ida Marie Høeg), IKO – Kirkelig pedagogisk senter og KUN, Kirkelig utdanningscenter i nord, deltar.
- Religion og estetiserende praksiser (RESEP). UiA leder prosjektet, forskere fra KIFO deltar.
- Reassembling Democracy (REDO). NFR-finansiert og ledes av TF. KIFO deltar i den internasjonale forskergruppen.
- KIFO deltar i referansegruppen for Menighetsutvikling i folkekirken i regi av Det teologiske Menighetsfakultet.
- Endringsarbeid i selvhjelpsgrupper/Selvhjelp i lokalsamfunn: NIBR administrerer dette prosjektet, KIFO deltar sammen med HiOA.

I Representantskapsmøtets faglige del var temaet: Den offentlige sorgen etter 22. juli. Innledninger ved: Ida M Høeg, KIFO, Hans Stifoss-Hanssen, Senter for diakoni og profesjonell praksis, Diakonhjemmet Høgskole og Lise Tørnby, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

KIFO-seminaret våren 2013 ble holdt 28. mai, med tema Det livssyns åpne samfunn. Utgangspunktet var NOU 2013:1 fra det religionspolitiske utvalget, Det livssyns åpne samfunn. En helhetlig tros- og livssyns politikk, og tok for seg ulike sider ved endringene i stat-kirke forholdet. Foredragsholdere var Ulla Schmidt, KIFO, Sturla Stålsett, utvalgsleder og generalsekretær i Kirkens bymisjon, Ingunn F. Breistein, utvalgsmedlem og instituttleder UiA, Egil Morland, 1. lektor NLA Høgskolen, Sivert Angel, konstituert rektor PTS og Lene Kühle, uddannelsesleder, Universitetet i Århus. Seminaret hadde 44 deltagere. Ånund Brottveit hadde ansvaret for den faglige planleggingen av seminaret.

Høstens KIFO-seminar ble avholdt på Litteraturhuset i Oslo 2. desember, med tema Religion og nasjon 1814 – 2014. Foredragsholdere her var Olaf Aagedal og Ånund Brottveit, KIFO, Bente Engelsen, Riksarkivet, Ruth Hemstad, Nasjonalbiblioteket, Dag Thorkildsen, Teologisk Fakultet, UiO og Pål Ketil Botvar, KIFO. Panelsamtale og plenumsdiskusjon om religion og kyrkje i Grunnlovsjubileet 2014 ble ledet av journalist og kommentator i Dagbladet, Gudleiv Forr. I panelet deltok: Trude Evenshaug, Kirkerådet, Bente Sandvig, Human-Etisk Forbund, Shoaib Sultan, tidl. Generalsekretær i Islamsk Råd og Dag Thorkildsen, TF, UiO. Seminaret hadde 71 deltagere. Olaf Aagedal hadde ansvaret for den faglige planleggingen av seminaret.

Ulla Schmidt er KIFOs representant i referansegruppen for MFs menighetsutviklingsprosjekt.

Det er også samarbeid i nettverket ved at KIFO forskere påtar seg undervisnings, veilednings- og evalueringsoppdrag for studenter ved institusjonene.

2.3 INTERNASJONALT SAMARBEID

KIFOs forskere har i 2013 vært aktive i flere internasjonale forskningssamarbeidsprosjekter, og har verv i internasjonale fagorganisasjoner:

I prosjektet *The role of religion in the public sphere. A comparative study of the five Nordic countries (NOREL)* deltar forskere fra Uppsala Universitet, Aarhus Universitet, Islands Universitet og Church Research Institute, Finland såvel som Universitetet i Agder og Universitetet i Oslo. Prosjektet ledes av KIFO v/ Inger Furseth, og i tillegg deltar Pål Ketil Botvar, Ulla Schmidt, Ann Kristin Gresaker, Sivert Skålvoll Urstad og Sunniva Holberg fra KIFO. Inger Furseth arrangerte og ledet NOREL seminar / workshop på Metochi Study Centre, Lesbos 8.-15. juni, med 22 deltagere fra de 5 nordiske land, hvorav 6 fra KIFO.

Ulla Schmidt fra KIFO var sammen med Harald Askeland, Diakonhjemmet Høgskole, ansvarlig for planlegging og gjennomføring av 4th Conference on Church leadership and organizational change: Church Reform and Leadership of Change, Hadeland, 19.-21.9. Konferansen hadde ca 30 deltakere, fra Norge, Danmark, Sverige, Island og Tyskland.

Ida Marie Høeg er medlem av International Research on Confirmation. Nettverket driver prosjektet *The Second International Study on Confirmation Work*, som ledes av Friedrich Schweitzer, Universitetet i Tübingen. I prosjektet deltar forskere fra Danmark, Finland, Tyskland, Østerrike, Ungarn, Polen, Sverige og Sveits.

Pål Ketil Botvar, deltar i et internasjonalt forskernettverk tilknyttet Universitetet i Würzburg med prosjektet *Religion og menneskerettigheter*.

Inger Furseth er visepresident for Research Committee 22 (Sociology of Religion) i International Sociology Association (ISA).

Ida Marie Høeg er styremedlem for Nordic Network of Thanatology – Studies of Death, Dying and Bereavement. Hun var gjesteredaktør sammen med Ilona Pajari for det internasjonale tidsskriftet *Mortality*, nummer (18)2 med tema: *Promoting the interdisciplinary study of death and dying*.

2.4 SENTRALE AKTIVITETER 2013

Prosjektporteføljen for 2013 avspeiler KIFOs strategiske mål slik disse er uttrykt i strategisk plan (2009–2013) og den etterspørsel som uttrykkes gjennom ekstern finansiering. I 2013 faller de eksternt finansierte prosjektene i stor utstrekning innenfor KIFOs satsningsområder og bidrar på den måten til at KIFOs sentrale forskningsmål realiseres.

I utvikling av eksternt finansierte prosjekter så vel som gjennom prioritering innenfor sin grunnbevilgning, legger KIFO vekt på å respondere på aktuelle utviklingstrekk, behov og initiativer på området kirke, religion og livssyn i samfunnet.

Grunnbevilgningen søkes brukt på to måter, ved (1) å tilføre ytterligere forskningsbasert kunnskap på områder med eksternt finansierte prosjekter, og dermed supplere, utdype og publisere kunnskap som bygges opp gjennom slike prosjekter og aktuelle behov som avdekkes; (2) og støtte forskning som besvarer aktuelle utviklingstrekk og behov på områder med svakere tilgang på ekstern

finansiering. Det legges også vekt på å anvende, analysere og forske på data tilgjengelige gjennom kirkelige statistikker og registre, både gjennom særskilte prosjekter primært basert på kirkestatistikkdata, og gjennom å utnytte og analysere slike data i andre prosjekter i kombinasjon med andre datakilder.

I tråd med disse overordnede prinsippene har KIFO videreført prioriteringen fra 2012 av følgende forskningsområder:

- Forskning om sentrale reform- og endringsprosesser i Den norske kirke, herunder forskning om kirkelig demokrati, trosopplæringsreformen og kultursatsingen i Den norske kirke
- Forskning om religion og offentlighet og religiøst mangfold
- Forskning som gjennom anvendelse og analyse av kirkestatistikk og registerdata gir kunnskap om tilstand og endring i Norge på området kirke, religion og livssyn.

Noen utvalgte prosjekter

- Evaluering av Trosopplæringsreformen i Den norske kirke, finansiert av Kirkerådet med en totalsum på 3,5 millioner (inkl. mva) for perioden 2011–2013. Prosjektet ledes av Ulla Schmidt, og av andre KIFO-forskere deltar Ida Marie Høeg, Pål Ketil Botvar og Olaf Aagedal og forskningsassistentene Sivert Skålvoll Urstad og Frode Kinserdal.
- Det nordiske forskningsprosjektet NOREL, The role of religion in the public sphere. A comparative study of the five Nordic countries. Prosjektet er et NORDCORP-prosjekt, finansiert av NOS-HS, med en totalsum på ca. 600 000 EUR for perioden 2009–2014. Prosjektledelse og administrasjon er lokalisert ved KIFO og programmet ledes av Inger Furseth. Andre KIFO-forskere er Pål Ketil Botvar, Ulla Schmidt og forskningsassistentene Sivert Skålvoll Urstad, Frode Kinserdal og Sunniva Holberg. Ann Kristin Gresaker er tilsatt ved KIFO i den ene av to ph.d. stipendiatstillinger tilknyttet NOREL.
- Grunnloven som symbol. Etnisitet, religion og konstitusjon i dagens Norge, finansiert av Norges Forskningsråd med en totalramme på 2,5 mill. for prosjektperioden 2011–2013. Prosjektet ledes av Olaf Aagedal, og Pål Ketil Botvar, Ånund Brottveit og Sunniva E. Holberg deltar.
- KIFO har utarbeidet Tilstandsrapport for Den norske kirke 2013 (skrevet av Ånund Brottveit og Sunniva E. Holberg). Rapporten, som er en årlig leveranse til KR/FAD, analyserer registerdata og kirkelige statistikker og skal bidra med kunnskap til departement, aktører på ulike nivåer i Den norske kirke og offentligheten. Den har en fast rekke av temaer, basert på inndelingen i kirkelig årsstatistikk. Ett av temaene velges i tillegg hvert år ut for en hovedartikkel. Samisk kirkeliv var tema for hovedartikkelen i 2013.

I tillegg til sitt kontinuerlige arbeid med analyse av og forskning på statistikk- og registerdata på kirke-, religions- og livssynsfeltet, deltar KIFO ved forsker Ida Marie Høeg i Statistisk sentralbyrås Kirke-KOSTRA gruppe.

I samarbeid med Norges Forskningsråds forskningsprogram Grunnlovsjubileet 2014, arrangerte KIFO en konferanse på Eidsvoll 1814, 8. mai, med tema: Forskerne møter feirerne. Olaf Aagedal hadde hovedansvar for faglig planlegging av konferansen. Konferanse- og panelleder var Andreas Hompland. Innledere: Kjersti Stenseng, Kulturdepartementet, Gabriella Elgenius, University of Oxford, Annette Warring, Roskilde Universitet, Svein Ivar Angel, Røkkansenteret UiB, Dag Norbotten Kristoffersen, prosjektleder for Grunnlovsjubileet 2014, Erik Jondell, direktør Eidsvoll 1814, Helge Jordheim, UiO, Berit Kolden, Moss kommune, og Pål Ketil Botvar, Ånund Brottveit og Olaf Aagedal, KIFO. Paneldeltagere var Shoaib Sultan leder for 17.maikomiteen i Oslo 2013, Gudleiv Forr,

kommentator i Dagbladet, Anette Warring, historiker Roskilde universitet, Borgfrid Møen prosjektleder for Demokratijubileene i Rogaland og Paul Joachim Sandøy leder i Unge Høyre. Dette arrangementet hadde 100 deltagere.

KIFO har i 2013 fortsatt å bidra til utgivelsen av Nordic Journal of Religion and Society (NJRS), som er publisert av Akademika forlag og er et nivå 2-tidsskrift. Inger Furseth og Pål Repstad er redaktører. NJRS utgis i tillegg med støtte fra Nordisk publiseringsnemnd for humanistiske og samfunnsvitenskapelige tidsskrifter (NOP-HS) og Universitetet i Agder.

2.5 PUBLISERING

Samlet sett har KIFO hatt et publiseringsår med omtrent samme volum som tidligere år, med unntak av 2010, som var et år med spesielt høyt publiseringsnivå. (Fullstendig liste over publikasjoner finnes under pkt. 6)

	2010 Sum	2011 Sum	2012 Sum	2013 Sum	Hvorav på engelsk		Vitensk. nivå 2		Vitensk. nivå 1	
					2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bøker	3	2	3	2		1		1	3	1
Artikler i tidsskrifter og bøker	31	13	15	18	6	7	5	3	9	14
Institusjonsrapporter el. lignende	4	5	9	6						
Bokanmeldelser i vitenskapelige tidsskrifter/fagtidsskrifter	1	4	0	1		1				

KIFOs forskere er dessuten svært aktive når det gjelder forskningsformidling og kommunikasjon med KIFOs ulike brukergrupper og med offentligheten.

2.6 ØKONOMI

Statstilskuddet til KIFO utgjorde 6,04 mill. kroner i 2013. De samlede inntektene var 10,2 mill. kroner. Eksterne prosjektinntekter var 3,7 mill. kroner i 2013. De største prosjektene er NOREL, Grunnlova som symbol, Den offentlige sorgen, Evalueringsforskning på Trosopplæringsreformen, Død og rituell sorgbearbeiding i skolen, Selvhjelp i lokalsamfunnet, Alternativ religiøsitet og Tros- og livssynssurvey. Medlemskontingent fra 11 hovedsamarbeidspartnere er tilsammen kr 330 000.

KIFO er lokalisert på Diakonhjemmet Høgskole, gjennom en leieavtale med Diakonhjemmets Stiftelse. Kontrakten utløper 2017.

2.7 STYRETS VURDERING

I sin samlede vurdering av KIFOs aktiviteter og virksomhet 2013 vil KIFOs styre fremheve følgende:

KIFO har en meget høy aktivitet på prosjektsiden, med kvalitet, bredde og relevans. Forskerne har en høy aktivitet på publisering og formidling. KIFO har vært synlig i media og den offentlige debatt og er dermed en fortsatt viktig premissleverandør for den religions- og kirkepolitiske offentlige samtalen.

Styret vil også understreke det verdifulle i at KIFO har ivaretatt og videreutviklet sine internasjonale faglige nettverk og sin internasjonale orientering.

Det er sendt et betydelig antall søknader om eksternt finansierte prosjekter, noe som betyr at vi igjen er oppe på et høyt nivå når det gjelder prosjektakkvisisjon.

Styret har også i 2013 vært opptatt av strategiutvikling og det ble ved slutten av året vedtatt ny strategiplan. I strategiarbeidet har de strategiske og forskningsmessige utfordringene som ligger i endrede rammebetingelser og i nye kirke- og religionslandskaper vært diskutert. Målet med prosessen har vært at KIFO fortsatt skal ha en sentral plass når det gjelder å skaffe fram kunnskap innenfor feltet kirke, religion og livssyn i samfunnet. Samtidig har også organisering og relasjon til hovedsamarbeidspartnere og nettverk vært på styrets dagsorden.

Ny forskningssjef/Daglig leder begynte i februar 2013. Vi er glad for at det er ansatt en dyktig leder og regner med at dette vil føre til større stabilitet i ledelsen av instituttet framover. Styret takker alle KIFOs medarbeidere for stor og god arbeidsinnsats i 2013.

3 HOVEDSAMARBEIDSPARTNERNE, REPRESENTANTSKAPET OG STYRET

3.1 HOVEDSAMARBEIDSPARTNERE 2013

Ansgar Teologiske Høgskole, Kristiansand (ATH)
Det praktisk-teologiske seminar, Oslo (PTS)
Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo (TF)
Det teologiske Menighetsfakultet, Oslo (MF)
Diakonhjemmet Høgskole, Oslo (DHS)
Høgskulen i Volda, Institutt for religion, livssyn og kyrkjefag, Volda (HVO)
IKO – Kirkelig pedagogisk senter, Oslo
Kirkerådet, Oslo (KR)
Misjonshøgskolen, Stavanger (MHS)
NLA Høgskolen, Bergen
Universitetet i Agder, Fakultet for humaniora og pedagogikk, Kristiansand (UiA)

3.2 REPRESENTANTSKAPET 2013

Professor Ingvild Sælid Gilhus, leder, oppnevnt av Kirkerådet
Varamedlem: Kommunikasjonsdirektør Trude Evenshaug, til og med representantskapsmøtet. Ny vara fra oktober 2013, førstelektor Svein Sando

Overlege Anne Louise Tveter, oppnevnt av Kirkerådet
Varamedlem: Assisterende utenlandssjef Harald Nyeggen Sommer til og med representantskapsmøtet. Ny vara fra oktober 2013, førstelektor Ingeborg Tveter Thoresen.

Direktør Jens-Petter Johnsen, oppnevnt av Kirkerådet, til og med representantskapsmøtet.
Nytt medlem fra oktober 2013, Førsteamanuensis Idar Kjølsvik
Varamedlem: Assisterende direktør Gerd Karin Røsæg, til og med representantskapsmøtet.
Ny vara fra oktober 2013, professor Preben Lindøe

Professor Jone Salomonsen, oppnevnt av Det teologiske fakultet, UiO
Varamedlem: Professor Halvor Moxnes

Professor/rektor Vidar L. Haanes, oppnevnt av Det teologiske Menighetsfakultet
Varamedlem: Førsteamanuensis Kristin Norseth

Professor/praktikumsrektor Hans Austnaberg, oppnevnt av Misjonshøgskolen
Varamedlem: Førsteamanuensis Kari Storstein Haug

Førsteamanuensis Sivert Angel, oppnevnt av Det praktisk-teologiske seminar
Varamedlem: Høgskolelektor Halvard Johannessen

Rektor Ingunn Moser, oppnevnt av Diakonhjemmet Høgskole
Varamedlem: Senterleder Randi Skår

Administrasjonsleder Dag-Eirik Lannem, oppnevnt av IKO – Kirkelig pedagogisk senter
Varamedlem: Rådgiver Gunnfrid Ljones Øierud

Førstelektor Egil Morland, oppnevnt av NLA Høgskolen
Varamedlem: Rektor Bjarne Kvam

Førsteamanuensis Ralph Meier, oppnevnt av Høgskulen i Volda

Varamedlem: Dosent Jan Ove Ulstein
Professor Elisabet Haakedal, oppnevnt av Universitetet i Agder
Varamedlem: Førsteamanuensis Dagfinn Ulland
Førsteamanuensis Anne Haugland Balsnes, oppnevnt av Ansgar Teologiske Høgskole
Varamedlem: Dosent Lars Råmunddal

3.3 KIFOS STYRE 2013

Forskningsleder Arne Backer Grønningsæter, Fafo, oppnevnt av Kirkerådet. Styreleder.
Varamedlem: Høgskolelektor Alf Rolin, Høgskolen i Østfold
Professor Aud Tønnessen, Det teologiske fakultet. Nestleder.
Varamedlem: Professor/rektor Bård Mæland, Misjonshøgskolen, til juni 2013
Nytt medlem fra juni 2013: Rektor Per Halse, Høgskulen i Volda
Professor Per Pettersson, Karlstads Universitet
Varamedlem: Prost Eigil Morvik, IKO
Instituttleder Ingunn Folkestad Breistein, Universitetet i Agder
Varamedlem: Professor Njål Skrunes, NLA Høgskolen
Forsker Ida Marie Høeg, representant for ansatte.
Varamedlem: Forsker Pål Ketil Botvar

Pål Ketil Botvar

Forsker II; cand.polit., ph.d., statsvitenskap
 Kompetanseområder: empiriske studier av moral, religion og politiske holdninger, statistikk, religionssosiologi, nyreligiøsitet, menighetsstudier.
 E-post: pal.ketil.botvar@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 27

Ånund Brottveit

Forskningsjef fra 1.2.13, cand.polit., ph.d., sosialantropologi
 Kompetanseområder: sosialantropologi, medisinsk antropologi, symbol- og ritualteori, kulturanalyse, flerkulturalitet, sosialt nettverk, dialogisme og diskursteori.
 e-post: anund.brottveit@kifo.no
 Direkte telefon: 22 33 47 25

Inger Furseth

Konstituert forskningssjef til 31.1.13.
 Forsker I til 31.8.13, Professor II fra 1.9.13.
 dr.polit., sosiologi
 Kompetanseområder: religionssosiologi, kjønn og religion, religiøst mangfold, sosiologisk teori, sosiale og religiøse bevegelser.
 E-post: inger.furseth@kifo.no

Ida Marie Høeg

Forsker II; cand.philol., ph.d., religionssosiologi
 Kompetanseområder: religionssosiologi, religiøse og sekulære livsløpsritualer, religiøs sosialisering, kjønn og religion, jødisk religiøsitet, religions- og kirkestatistikk.
 E-post: ida.marie.hoeg@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 26

Ulla Schmidt

Forsker I, dr.theol., teologi
 Kompetanseområder: Religion og etikk, religion og offentlighet, stat – kirke, profesjonsetikk, empiriske studier av etikk og moral, etisk teori.
 E-post: ulla.schmidt@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 28

Olaf Aagedal

Forsker I; dr.philos., sosiologi
 Kompetanseområder: Kultur- og religionssosiologi, symboler, ritualer, nasjonal identitet.
 E-post: aagedal@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 23

Midlertidig engasjement:

Ann Kristin Gresaker

MA, sosiologi
 1.4.2010 – 31.3.2014: ph.d. stipendiat 75 % (NOREL), forskningsassistent 25 %.
 E-post: gresaker@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 30

Sunniva E Holberg

MA, statsvitenskap
 Forskningsassistent

Frode Kinserdal

MA, religionssosiologi
 Forskningsassistent

Sivert Skålvoll Urstad

MA, sosiologi
 Forskningsassistent til 31.5.13

Administrasjon:

Maria Aase

Rådgiver, cand.mag.
 E-post: maria.aase@kifo.no
 Direkte telefon: 23 33 47 20

Knut Evensen

Regnskap (Deltid)

Bodil Hafslund

Regnskap (Deltid)

5 PROSJEKTER UNDER ARBEID 2013

Prosjektene presenteres under følgende fem overskrifter.

1. Reformert og endringsprosesser i Den norske kirke
2. Religionen i samfunnet og den religiøse pluralismen
3. Kirker, religion og etikk
4. Analyse av og forskning på registerdata og statistikk på kirke-, religions- og livssynsfeltet. Dette gjøres dels gjennom egne prosjekter, dels gjennom å utnytte registerdata i andre prosjekter.
5. Andre prosjekter

Inndelingen svarer til de tre satsningsområdene definert i strategisk plan 2009-2013, og KIFOs kontinuerlige ansvar for forskning og kunnskapsoppbygging på området kirke-, religions- og livssynsstatistikk. (For publikasjoner og formidling fra prosjektene, se kapittel 6.)

Når det under finansiering står KIFO, betyr det at prosjektet er finansiert av KIFOs grunnfinansiering/tilskudd over statsbudsjettet. Der det står KIFO og en annen institusjon, er prosjektet finansiert med tilskudd samt at KIFO bruker av grunnfinansieringen for å gjennomføre prosjektet. Innenfor hvert satsningsområde er prosjektene oppført med de største først.

5.1 REFORMER OG ENDRINGSPROSESSER I DEN NORSKE KIRKE

Dette satsningsområdet fokuserer på pågående reformer i Den norske kirke, som forholdet mellom stat – kirke, trosopplæringsreformen og kultursatsingen i Den norske kirke.

Evalueringforskning på Trosopplæringsreformen i Den norske kirke

Bemanning: Ulla Schmidt (prosjektleder), Elisabet Haakedal (UiA), Kåre Fuglseth (UiN), Irene Trysnes (UiA), Ida Marie Høeg, Pål Ketil Botvar, Olaf Agedal, Sivert Urstad, Frode Kinserdal

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: Kirkerådet

Prosjektbeskrivelse: Evalueringen er inndelt i fire deloppdrag: 1 Trosopplæringsreformens gjennomføringsfase og analyse av planutviklingsarbeidet; 2 Trosopplæringsens breddeperspektiv; 3 Samarbeid og tverrfaglighet i reformen; 4 Menighetenes samvirke med hjemmet. I 2013 er det utarbeidet rapport for deloppdrag 2, (Pål Ketil Botvar).

Kirkelige reformer og ekklesiologi

Bemanning: Ulla Schmidt

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet bygger videre på tidl. evalueringsarbeid med kirkelige reformer. Det tar sikte på å analysere og diskutere kritisk underliggende ekklesiologiske, organisatoriske og verdimeslige forutsetninger i kirkelige reformer, og sammenligne med tilsvarende forskning om kirkelige reformer i Tyskland. I 2013 presenteres papere om dette på internasjonale konferanser om religions- og ekklesiologiforskning.

Tiden etter konfirmasjon

Bemanning: Ida Marie Høeg (prosjektleder), Eigil Morvik (IKO), Bernd Krupka (KUN)

Ferdigstilling: Høsten 2013

Finansiering: Kirkerådet /KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet analyserer tiden etter konfirmasjon med fokus på rekruttering til deltakelse i menighetenes ungdomsmiljø og identitetsdanning blant ungdom 15-18 år. Tre temaområder: A. Kartlegge menighetenes tilbud til ungdom 15-18 år. B. Rekruttering: Hva gjør at ungdom ønsker og ikke ønsker å være med i kirkens ungdomsmiljø etter konfirmasjon? C. Kristen identitetsdanning: Skaper menighetenes ungdomsmiljø kristen identitet og i så tilfelle hvordan etableres og hva forankres den i? Metode: Innsamling og analyse av registerdata, surveydata og kvalitative data (dybdeintervjuer).

Evaluering av prostereformen i Den norske kirke

Bemanning: Hans Stifoss-Hanssen (DHS), (prosjektleder), Olav Helge Angell (DHS), Harald Askeland (DHS), Ulla Schmidt, Sivert Skålvoll Urstad, Frode Kinserdal

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: FAD

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet skal evaluere prostereformen i Den norske kirke, med henblikk på utvikling av prestens lederrolle, presters arbeidsforhold, og prostiet som hensiktsmessig tjenestedistrikt.

Konfirmasjon 2013/14. Den andre landsdekkende spørreundersøkelse om konfirmasjon / International Research on Confirmation

Bemanning: Bernd Krupka (KUN), (prosjektleder), Ida Marie Høeg

Ferdigstilling: Våren 2014

Finansiering: KIFO/Kirkerådet dekker utgiftene til datainnsamling

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet omfatter flere landsdekkende spørreundersøkelser om konfirmasjon som retter seg til konfirmanter og konfirmantansvarlige i menighetene. Undersøkelsen er den andre internasjonale undersøkelsen om konfirmasjon, initiert og administrert av Universitetet i Tübingen. Analysene av det internasjonale prosjektet skal presenteres i en internasjonal antologi, muligens på Gütersloher Verlagshaus.

Kultur, religion og idrett

Bemanning: Olaf Agedal (prosjektleder), Sivert Skålvoll Urstad

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: Norges Forskningsråd/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet analyserer Den norske kirkes rolle som kulturarena og kulturaktør under VM på ski i Oslo 2011. Prosjektet beskriver den omfattende bruken av kultur i iscenesettingen av denne idrettsbegivenheten og hvilken funksjon kirkens kulturprogram fikk i denne sammenheng. Prosjektet er en del av paraplyprosjektet Religion som estetiserende praksis (RESEP) ved Universitetet i Agder, finansiert av Norges Forskningsråd.

5.2 RELIGIONEN I SAMFUNNET OG DEN RELIGIØSE PLURALISMEN

Dette satsningsområdet fokuserer særlig på ulike aspekter ved religionens framturen i den offentlige sfære, kirkene og det endrede religionsbildet

The role of religion in the public sphere. A comparative study of the five Nordic countries (NOREL)

Bemanning: Inger Furseth (prosjektleder), Anders Bäckström, Lene Kühle, Kati Niemelä, Petur Petursson, Pål Repstad, Lars Ahlin, Pål Ketil Botvar, Henrik Reintoft Christensen, Arni Svanur Danielsson, Ann Kristin Gresaker, Kimmo Ketola, Jonas Lindberg, Knut Lundby, Mia Lövheim, Annette Leis-Peters, Per Pettersson, Ulla Schmidt, Bjarni Randver Sigurvinsson, Sivert Skålvoll Urstad og Sunniva E. Holberg. KIFO samarbeider her med Uppsala Universitet, Aarhus Universitet, Islands Universitet, The Church Research Institute Finland, Universitetet i Oslo og Universitetet i Agder.
Ferdigstilling: Mars 2014

Finansiering: Nordisk samarbejdsnævn for humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning (NOS-HS)/NORDCORP, KIFO, Aarhus Universitet, The Church Research Institute Finland, Islands Universitet og Uppsala Universitet.

Prosjektbeskrivelse: NOREL (2009–2014) vil systematisk sammenlikne religiøs endring i den offentlige sfære i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island i de siste 20 årene. Tre år studeres mer grundig: 1988, 1998, 2008. Prosjektet omhandler fire temaer: 1. Stat og religion (Ulla Schmidt), 2. Religion og politikk (Pål Ketil Botvar), 3. Religion og media (Ann Kristin Gresaker) og 4. Religion i sivilsamfunnet (Inger Furseth). Undersøkelsene vil bli basert på en rekke kvantitative og kvalitative data.

Forskningen blir utført av seniorforskere fra alle de fem nordiske landene og to doktorgradsstipendiater. I 2013 bearbeides og ferdigstilles artikler til internasjonal og norsk bok.

Representations of Religion in Women's and Men's Lifestyle Magazines

Bemanning: Ann Kristin Gresaker, PhD prosjekt

Ferdigstilling: Våren 2014

Finansiering: Nordisk samarbejdsnævn for humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning (NOS-HS)/NORDCORP, via NOREL (75 %) og KIFO (25 %).

Prosjektbeskrivelse: Artikkelbasert avhandling som undersøker hvordan nordiske/skandinaviske kvinne-, manne- og familieblader omtaler religion i årene 1988, 1998 og 2008, via en kvantitativ innholdsanalyse og kvalitative tekstanalyser. Følgende overordnede spørsmål stilles: Hvordan fremstilles religion i skandinaviske/nordiske livsstilsblader i årene 1988, 1998 og 2008? Hva kan disse funnene fortelle oss om religionens rolle i en nordisk/skandinavisk populærmediakontekst de siste to tiårene?

Grunnloven som symbol. Etnisitet, religion og konstitusjon i dagens Norge

Bemanning: Olaf Agedal (prosjektleder), Pål Ketil Botvar, Sunniva E. Holberg, Ånund Brottveit, Svein Ivar Angell (Rokkansenteret/UiB)

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: Norges Forskningsråd/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet sitt formål er å gi kunnskap om hvilken betydning Grunnloven 1814 har for nasjonalfølelse og nasjonal identitet. Prosjektet samler inn opplysninger om nordmenns forhold til grunnlov og grunnlovsfeiring gjennom en spørreskjemaundersøkelse som sammenligner dette med dansker og svenskers forhold til deres konstitusjon og nasjonaldag. Det omfatter også en egen studie av etniske minoriteter i Norge sitt forhold til de samme fenomen. Prosjektet ser også på sammenhengen mellom religiøs og nasjonal identitet studert gjennom Den norske kirkes rolle i tidligere grunnlovsjubileeer og i den årlige feiringen på nasjonaldagen.

Den offentlige sorgen

Bemanning: Ida Marie Høeg (prosjektleder), Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar, Inger Furseth, Sivert Skålvoll Urstad, Sunniva E. Holberg

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: FAD/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Dette prosjektet analyserer sorguttrykk, minnemarkeringer og minnesteder etter terrorhandlingene i Regjeringskvartalet og på Utøya 22. juli 2011. Vi undersøker oppslutningen om den offentlige sorgen og Den norske kirke og tros- og livssynssamfunnene utenfor Den norske kirkes rituelle bidrag. I denne sammenheng analyserer vi deres rolle, posisjon og medvirkning i de sosiale prosessene rundt de offentlige og kollektive markeringene. Prosjektet er et paraplyprosjekt med flere delprosjekter hvor konferanse- og bokprosjekt inngår.

Død og rituell sorgbearbeiding i skolen

Bemanning: Ida Marie Høeg (prosjektleder), Hans Stifoss-Hanssen (DHS)

Ferdigstilling: Høsten 2013

Finansiering: LUB/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet vil på bakgrunn av empiriske undersøkelser fra norsk skole studere rituell sorgbearbeiding i forbindelse med elevers dødsfall. Ut fra en forståelse av at måter å kommunisere, bearbeide og uttrykke sorg på er kulturbestemt, vil vi se på hva som oppfattes som legitime rituelle uttrykk for død og sorg i skolen og hvilke normer og prinsipper skolen bygger på når den utformer rituelle handlinger og symboler, og de sosiale prosessene som fører fram til de konkrete ritualene. Død og rituell sorgbearbeiding skaper kulturelle utfordringer, spesielt når skolene blir mer og mer flerkulturelle. Prosjektet vil studere hvilke problemer og dilemmaer de ansvarlige står overfor i kulturelt homogene og kulturelt sammensatte skoler, og hvordan skolene konkret har svart på de utfordringene der elever og personell med forskjellige kulturelle identiteter er involvert.

Pendling mellom kristne og alternativreligiøse miljøer

Bemanning: Pål Ketil Botvar (prosjektleder), Ann Kristin Gresaker, Frode Kinserdal

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: Areopagos/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet beskriver endringer innenfor det alternativreligiøse felt med særlig vekt på forholdet alternativreligiøsitet og kristen tro og praksis. Hva er bakgrunnen for at en del i bevegelsen skifter mellom tilknytning til kristne og alternative miljøer? Temaet belyses både ved hjelp av kvantitative og kvalitative data.

Jubileumsfeiring som minnepolitikk. Ein dokumentasjon og analyse av Grunnlovsjubileet 2014. Forprosjekt.

Bemanning: Olaf Aagedal (prosjektleder), Ånund Brottveit, Pål Ketil Botvar, Gabriella Elgenius, Brit Marie Hovland, Svein Ivar Angell.

Ferdigstilling: 2015

Finansiering: KIFO/Søker finansiering

Prosjektbeskrivelse: Et nasjonalt jubileum kan analyseres som identitetspolitikk som setter ord på nasjonal selvpoppfatning. På bakgrunn av tidligere analyser av Unionsjubileet 2005 og KIFO sitt prosjekt om Grunnlova som nasjonalt symbol, har vi planlagt et prosjekt som dokumenterer og

analyserer feiringa av Grunnlovsjubileet 2014. Et særlig fokus vil være religionen sin rolle under jubileumsfeiringa.

Reassembling Democracy: Ritual as Cultural Resource (SAMKUL)

Bemanning: 21 forsker fra USA, Canada, Europa og Afrika, Ida Høeg, KIFO

Ferdigstilling: feb. 2017

Finansiering: NFR/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Økende religiøst mangfold bidrar til at ritualer blir en viktig kulturell drivkraft for sosial endring i dagens samfunn. Fungerer ritualer bare mobiliserende for sosial endring eller er de også med på å forme hvordan samfunnet endrer seg? Prosjektets hypotese er at ritualer kan være et viktig bidrag til en demokratisk prosess som omformer samfunnet og legger grunnlaget for å takle lokale og globale kriser. Ida Høeg, KIFO, er delaktig i følgende delprosjekt: 22. July: Performance violence and public ritual response.

Cremation Practices in Norway: regulations, changes, challenges and innovation.

Bemanning: Susan Matland (UiO) prosjektleder, Hans Hadders (HiS), Ida Høeg

Ferdigstilling: 2016

Finansiering: KIFO/Søker finansiering

Prosjektbeskrivelse: Prosjektets mål er å undersøke praksis og holdninger til håndtering av menneskelige levninger. Her vil vi særlig fokusere på erfaringer, synspunkter og handlinger knyttet til rituell håndtering av kremasjon og aske. Fokus for undersøkelsen er deler av befolkningen som ut fra kulturelle forutsetninger blir utfordret av etablerte normer og regler for håndtering av menneskelige levninger og som dermed tilpasser og omformer sin praksis.

Muslim Immigrant Women in the Los Angeles Area

Bemanning: Inger Furseth

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Dette prosjektet analyserer religiøse oppfatninger og praksis til religiøst aktive muslimske innvandrerkvinner i Los Angeles-området. Studien er basert på 26 livsfortellingsintervjuer utført i 2003–2007 og deltakende observasjon. Intervjuene dreier seg om kvinnenenes private religiøse praksis, aktiviteter i moskeer og islamske sentre, og syn på en rekke saker. Analysen fokuserer på kvinnenenes deltakelse i symbolske grensearbeid og forhandlinger omkring ulike idealer av den muslimske kvinne.

17. mai som kulturmøte

Bemanning: Ånund Brottveit, KIFO, Roger Erlandsen, Kirsten Linde, Kari Amundsen og Katja Nicolaysen, Akershusmuseet; Knut Sprauten og Ola Alsvik Norsk lokalhistorisk institutt.

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: Fritt ord/KIFO

Prosjektbeskrivelse: Museumsutstilling og bokutgivelse i 2014 i tilknytning til Grunnlovsjubileet, og basert på datainnsamling om innvandrerfamiliers egen praksis og tanker rundt grunnlovsdagen. Brottveit bruker forskningsdata fra Grunnlovsprosjektet (Grunnlova som symbol), mens Akershusmuseet og Norsk lokalhistorisk institutt samler inn data fra 10 ulike innvandrerfamilier i Akershus om deres 17.maifeiring i 2013. Det vil bli benyttet kvalitative intervjuer og foto-/videoopptak gjort av familiene selv. Brottveit skriver en vitenskapelig introduksjon til boka.

5.3 KIRKER, RELIGION OG ETIKK

KIFOs forskning fokuserer på kirkers og trossamfunns engasjement i etiske spørsmål, religion og samfunnets verdigrunnlag, profesjon, profesjonsetikk og religion

Medisin, helse og teologi

Bemanning: Ulla Schmidt

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Inviterte bidrag til to internasjonale konferanser om teologiske og etiske spørsmålsstillinger i medisin og helsevesen: a) teologisk forståelse av "tillit", og dens betydning for forholdet mellom autonomi og tillit i helse og medisin, b) "Grenser" som fenomen innen medisin og helse: etisk og teologisk perspektiv.

Religion og menneskerettigheter (RHR)

Bemanning: Pål Ketil Botvar

Ferdigstilling: 2015

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet går ut på å analyse data om ungdom i Oslo-området og deres syn på menneskerettigheter. En ønsker spesielt å sammenlikne ungdom med ulikt religiøst ståsted. Er del av et internasjonalt forskernettverk med base ved Universitetet i Wurzburg, Tyskland.

5.4 KIRKE-, RELIGIONS- OG LIVSSYNSSTATISTIKK

Tros- og livssynsundersøkelsen 2012

Bemanning: Ulla Schmidt, Ida Marie Høeg (prosjektledere) og Sunniva E. Holberg, Sivert Urstad

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Analysere data hentet inn fra spørreundersøkelse om nordmenns relasjoner til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, tros- og livssynsholdninger og religionenes betydning i samfunnet. Undersøkelsen er en oppfølging av medlemsundersøkelsen 2000 og inneholder også en del data på Dnks medlemmers motiver for medlemskap, bruk og vurderinger av Dnk. Utarbeide artikkelutkast om områdene: religionspolitikk, religion og offentlighet, trosforestillinger (inkl. ikke-religion), status og endringer.

Tilstandsrapport for Den norske kirke 2013

Bemanning: Ånund Brottveit, Sunniva E. Holberg

Ferdigstilling: 2013

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse: Tilstandsrapporten er en årlig, statistisk oversikt for Den norske kirkes virksomhet. Den bygger i hovedsak på menighetenes årsstatistikk, men henter også data og informasjon fra andre kilder. Et fast sett av temaer behandles hvert år og i tillegg løftes ett tema opp og analyseres mer utførlig i en hovedartikkel. Tilstandsrapport for Den norske kirke 2013 hadde «samisk kirkeliv» som spesialtema. Rapporten er lagt til rette for å kunne brukes av styringsorganer i Den norske kirke og av media.

Kirkestatistikk

Bemanning: Ida Marie Høeg

Ferdigstilling: Løpende

Finansiering: KIFO

Prosjektbeskrivelse:

1. Ivareta KIFOs kontakt med Kirkerådet i arbeidet om å sikre KIFOs rett til å få enkel tilgang på data fra Årsstatistikk for Den norske kirke.
2. Være KIFOs representant i Kirke-Kostra-gruppen (SSB). Påse at SSBs religionsstatistikk framstår som et tjenlig analyseverktøy for KIFO.
3. Påse at NSD kirkestatistikk framstår som et tjenlig analyseverktøy for KIFO.

5.5 ANDRE PROSJEKT

Selvhjelp i lokalsamfunn

Bemanning: Ånund Brottveit. Samarbeidspartnere eksternt: Nora Gotaas (prosjektleder) og Hilde H. Zeiner, NIBR; Marte Feiring, HiOA

Ferdigstilling: 2014

Finansiering: Helsedirektoratet

Prosjektbeskrivelse: Prosjektet utforsker fremveksten av den nye formen for selvorganiserte selvhjelpsgrupper, promotert av organisasjonen Selvhjelp Norge, med fokus på lokal kontekst. Studien belyser både deltakernes erfaringer med anonyme grupper i gjennomsiktige lokalsamfunn, og erfaringer til lokale initiativtakere med å introdusere selvhjelpsgrupper i lokale kulturelle kontekster. Prosjektet er et delprosjekt innenfor «Endringsarbeid i selvhjelpsgrupper» ved Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR).

6 PUBLIKASJONER

6.1 BØKER

Inger Furseth

- Inger Furseth og Euris Larry Everett 2013. *Doing Your Masters Dissertation. From Start to Finish*. London: Sage. (nivå 2)

Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg

- Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg (red) 2013: *Den offentlige sorgen. Ritual og religion etter 22.juli*. Oslo: Universitetsforlaget. (nivå 1)

6.2 ARTIKLER I BØKER

Pål Ketil Botvar

- Pål Ketil Botvar 2013. Folkets svar på terroren. Sosiale, kulturelle og politiske aspekter ved masse mønstringene. I *Den offentlige sorgen*, Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar, Ida Marie Høeg (red.), 26-47. Oslo: Universitetsforlaget. (nivå 1)
- Pål Ketil Botvar 2013. With God on our side. Bob Dylan i norsk kirkeliv. I *Fra forsakelse til feelgood. Musikk, sang og dans i religiøst liv*, Pål Repstad og Irene Trysnes (red.), 277-297. Oslo: Cappelen Damm. (nivå 1)
- Pål Ketil Botvar 2013. Religion and Attitudes towards Socioeconomic Human Rights. An Empirical Study of Young Adults in Norway. I *Human Rights and the Impact of Religion (Empirical Research in Religion and Human Rights 3)*, Hans-Georg Ziebertz and Johannes A. van der Ven (ed.), 245-263. Boston: Brill. (nivå 2)
- Pål Ketil Botvar 2013. Med Bob Dylan som liturg. I *Sanselig religion*, Anne Løvland, Pål Repstad, Elise Seip Tønnessen (red.). 84-86. Oslo: Verbum.

Ånund Brottveit

- Ånund Brottveit 2013. Fortrolige fremmede: Selvhjelpsgrupper som utgangspunkt for personlig endring. I *Endringsarbeid i selvhjelpsgrupper – perspektiver på deltagelse og samarbeid*, Ånund Brottveit og Marte Feiring. NIBR-notat 2013: 107.

Inger Furseth

- Inger Furseth 2013. The Ambiguity of Secular and Religious Space: The Norwegian Penitentiary System. I *Secular and Sacred? The Scandinavian Case of Religion in Human Rights, Law and Public Space*, Trygve Wyller, Rosemarie van den Breemer, José Casanova (red.), 152- 170. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. (nivå 2)

Inger Furseth og Sivert Skålvoll

- Inger Furseth og Sivert Skålvoll Urstad 2013. Stedets symbolske betydning. Religiøse minoriteters minnemarkeringer. I *Den offentlige sorgen*, Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg (red), 112-135. (nivå 1)

Ann Kristin Gresaker

- Ann Kristin Gresaker 2013. Klarsynte damer og morderiske sekter. I *Sanselig religion*, Anne Løvland, Pål Repstad og Elise Seip Tønnessen (red.), 34-35. Oslo: Verbum forlag (populærvitenskapelig)

Ida Marie Høeg

- Ida Marie Høeg 2013. Folkekirken som sorgfellesskap. Den norske kirkes svar på 22. juli. I *Den offentlige sorgen. Markeringer, ritualer og religion etter 22. juli*. Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar, Ida Marie Høeg (red.), 63-85. Oslo: Universitetsforlaget. (nivå 1)
- Ida Marie Høeg 2013. Rituals of Death in a Norwegian. School Context. I *Deconstructing Death – Changing Cultures of Death, Dying, Bereavement and Care in the Nordic Countries*, Michael Hviid Jacobsen (ed.), 207-226. Odense: University Press of Southern Denmark. (nivå 1)

Ulla Schmidt

- Ulla Schmidt 2013. Samordning av lokalvalg og kirkevalg. I *Et robust lokaldemokrati. – Lokalvalget i skyggen av 22. juli 2011*, Johannes Bergh og Dag Arne Christensen (red.), 327-344. Oslo: Abstrakt Forlag. (nivå 1)
- Ulla Schmidt 2013. Human enhancement and theological perspectives. I *Human Enhancement. Scientific, Ethical and Theological Aspects from a European Perspective*, Theo Boer og Richard Fischer (red), 261–272. Strasbourg: CSC/CEC (ukategorisert)

Olaf Aagedal

- Olaf Aagedal 2013. Kulturkirken i lokalsamfunnet. I *Hellige hus. Arkitektur og utsmykning i religiøst liv*, Pål Repstad og Elise Seip Tønnessen (red.), 223-239. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (nivå 1)
- Olaf Aagedal 2013. Bedehusarkitektur og bedehuskultur. I *Hellige hus. Arkitektur og utsmykning i religiøst liv*, Pål Repstad og Elise Seip Tønnessen (red.), 93-110. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (nivå 1)
- Olaf Aagedal 2013. Kampplass og sørgjestad. Stortorget og Oslo Domkyrkje etter 22.juli. I *Den offentlige sorgen. Ritual og religion etter 22.juli*, Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg (red), 86-111. Oslo: Universitetsforlaget. (nivå 1)
- Olaf Aagedal og Andreas Hompland 2013. Festivalscenarier. I *Festival! Mellom rølp, kultur og næring*, Axel Tjora (red), 289-303. Oslo: Gyldendal Akademisk. (nivå 1)
- Olaf Aagedal 2013. Candles on the graves. I *Deconstructing Death - Changing Cultures of Death, Dying, Bereavement and Care in the Nordic Countries*, Michael Hviid Jacobsen (ed.), 191-206. Odense: University Press of Southern Denmark. (nivå 1)

Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar og Ida Marie Høeg

- Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar & Ida Marie Høeg 2013. Den offentlige sorgen. I *Den offentlige sorgen. Markeringer, ritualer og religion etter 22. juli*. Olaf Aagedal, Pål Ketil Botvar, Ida Marie Høeg (red.), 9-25. Oslo: Universitetsforlaget. (nivå 1)

6.3 ARTIKLER I TIDSSKRIFTER

Ann Kristin Gresaker

- Ann Kristin Gresaker 2013. Making religion relevant? Representations of religion in Nordic popular magazines 1988-2008. *Nordic Journal of Religion and Society* 26(1): 63-84. (nivå 2)

Ida Marie Høeg

- Ida Marie Høeg & Ilona Pajari 2013. Introduction to the Nordic issue of Mortality. *Mortality* 2013 (18)2: 109 – 115. (nivå 1)
- Ida Marie Høeg 2013. Dåpsliturgi og aktørenes erfaringer med dåp. *Nytt norsk kirkeblad* 2013 4: 32-37.
- Ida Marie Høeg 2013. Fellesskap og kulturell tilhørighet. Kristen identitet hos ungdom i Den norske kirke. *Prismet* 4: 199 – 217. (nivå 1)

6.4 INSTITUSJONSRAPPORTER EL. LIGN.

Pål Ketil Botvar

- Pål Ketil Botvar 2013. Trosopplæringsreformen 2012: *Oppslutning, tilbud og læringsinnhold*. Medforfattere: Olaf Agedal og Ulla Schmidt. Intern rapport til Kirkerådet (underlag for KR-rapport til departementet).

Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker

- Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker 2013. *Når troen tar nye veier*. En studie av pendling mellom kristne og nyåndelige miljøer. KIFO Rapport nr. 1/2013. OSLO: KIFO.

Pål Ketil Botvar og Frode Kinserdal

- Pål Ketil Botvar, Elisabet Haakedal, Frode Kinserdal 2013: *Når porten gjøres vid*. Evaluering av trosopplæringens breddetiltak. KIFO Rapport nr. 2/2013. Oslo: KIFO.

Pål Ketil Botvar, Olaf Agedal og Sunniva E. Holberg

- Pål Ketil Botvar, Olaf Agedal, Sunniva E. Holberg 2013. *Nasjonale symboler i Skandinavia*. En dokumentasjonsrapport. KIFO Notat nr. 2/2013. Oslo: KIFO.

Ånund Brottveit og Sunniva E. Holberg

- Ånund Brottveit og Sunniva E. Holberg 2013. *Tilstandsrapport for Den norske kirke 2013*. KIFO Notat nr. 1/2013. Oslo: KIFO.

Ulla Schmidt og Sivert Urstad

- Stifoss-Hanssen, Hans, Olav Helge Angell, Harald Askeland, Ulla Schmidt, Sivert Urstad, Frode Kinserdal 2013. *Ny organisering av prestedtjenesten («prostereformen»)*. Evaluering. Diakonhjemmet Rapport 2013/2. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole, KIFO.

6.5 BOKANMELDELSE I VITENSKAPELIG TIDSSKRIFT/FAGTIDSSKRIFT

Pål Ketil Botvar

- Pål Ketil Botvar 2013. Cora Alexa Døving, Siv Ellen Kraft (red.) 2013. Religion i pressen. Oslo: Universitetsforlaget. *Nordic Journal of Religion and Society* 26 (2): 194-196.

6.6 FRAMTREDEN I MEDIA: KRONIKKER, ARTIKLER, INTERVJUER

Pål Ketil Botvar

- *P4 Radio*. Unge kristne drikker stadig mer. Intervju. 10. april.
- *EKKO NRK radio P2*. Ekte fans! Intervju. 15. april.
- *NRK Kveldsnytt*. Intervju. 8. mai.
- *Kulturnytt NRK radio P2*. Intervju. 8. mai.
- *Vårt Land*. Innvandrere-feirer-17-mai-like-mye-som-nordmenn. Intervju. 10. mai.
- *NTB-melding* (i flere aviser). Innvandrere feirer 17. mai like mye som nordmenn. Intervju. 10. mai.
- *Morgenbladet*. Avlyser norsk sjåvinisme. Intervju. 10. mai.
- *Aftenposten*. 17.-mai-splitter-ikke-det-moderne-Norge. Leder. Omtale. 11. mai.
- *Dagbladet*. Dagen da vi er så snille. Leder. Omtale. 11. mai.
- *God morgen Norge TV2*. Intervju. 13. mai.
- *Forskning.no* (nett). 17. mai som nasjonal dugnad. Kronikk. Medforfattere: Olaf Agedal og Sunniva Holberg. 16. mai.
- *Dagens Næringsliv*. Kirken gjør døren høyere. Intervju. 22 juni.
- *Aftenposten*. Sorgen etter 22. juli var ikke for alle. Intervju. 24. juni.
- *Aftenposten.no* (nettutgave) Mellom kors og karma. Kronikk. Medforfatter: Ann Kristin Gresaker. 11. juli.
- *Aftenposten*. Tror på Jesus - og reinkarnasjon. Intervju. 11. juli.
- *Vårt Land*. Kirken har et enormt underskudd på kunnskap. Intervju. 12. juli.
- *Østlandets Blad*. To som tolker den offentlige sorgen. Intervju. 28. august.
- *Forskning.no* (nett). Religion - et hett tema etter valget. Kronikk. Medforfatter: Sunniva E. Holberg. 6. september.
- *Vårt Land*. Den bortkomne sønnen som ikke vender hjem. Kronikk. Medforfatter: Ann Kristin Gresaker. 9. september.
- *Vårt Land*. Nyåndelige kristne inntar kirken. Intervju. 21. november.
- *Vårt Land*. Ikke typisk norsk å være selvgod. Intervju. 2. desember.
- *Fri Tanke*. Mer fremmedfrykt i Norge enn i Sverige. Intervju. 3. desember.
- *Vårt Land*. Tar en natt av gangen. Intervju. 13. desember.
- *Dagsavisen*. Jul med ånder, engler og nisser (NTB-sak). Intervju. 24. desember.

Inger Furseth

- *Aftenposten*. En vanlig søndag i Ellingsrud kirke: To menigheter holder hver sin gudstjeneste. Intervju. 8. januar.
- *Aftenposten*. Staten strør millioner over Oslos menigheter. Intervju. 15. januar.

Ann Kristin Gresaker

- *Aftenposten*. Mellom kors og karma. Kronikk. Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker. 11. juli.
- *Aftenposten*. Tror på Jesus - og reinkarnasjon. Omtale av forskningsrapporten *Når troen tar nye veier* i artikkel. 11. juli.
- *Vårt Land*. Den bortkomne sønnen som ikke vender hjem. Kronikk. Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker. 9. september.

Ida Marie Høeg

- *Adresseavisen*. Fire av ti ber aftenbønn. Intervju om aftenbønn. 16. mars.
- *Budstikka*. Er ikke blitt mindre religiøse. Intervju om oppslutningen om Den norske kirke i Asker og Bærum. 5. april.
- *VG*. Kampen om konfirmantene. Sånn kan du ha det som konfirmant i 2013. Norske tenåringer kan velge og vrake. Intervju om oppslutning om de ulike konfirmasjonsalternativene. 5. mai.
- *Oss foreldre i mellom* (Landsforeningen uventet barnedød) nr. 1 2013, Artikkel, Sorgritualer i skolen. s. 10-11.
- *NRK TV1 Østlandssendingen*. Stadig flere utradisjonelle seremonier. 3 min intervju om kirkelig vigsel i Den norske kirke og årsaken til nedgangen. 4. juni.
- *NTB-melding*. Få Oslofolk gifter seg i kirken. Intervju om vigselstall og holdninger til religiøs vigsel. 4. juni. (Telemarksavisa, Vårt Land – både på nett og papir, Dagen, Adresseavisen – på nett)
- *Aftenposten*. Og så spør jeg deg: Hvorfor vil du ikke gifte deg i kirken? Intervju om holdninger til religiøs ritualer ved inngåelse av ekteskap blant medlemmer i Dnk og andre, 4. juni.
- *Aftenposten nettutgave*. Oslos gifteklare svikter kirken. Intervju om holdninger til religiøs ritualer ved inngåelse av ekteskap blant medlemmer i Dnk og andre. 4. juni.
- *Vårt Land*. Her er folkets favoritter. Intervju med Ida Marie Høeg om brukernes tilfredshet med kirken (Difi-undersøkelsen). 12. juni.
- *Forskningsetikk* nr. 2 2013. Datadeling krever erfaring. Intervju om datadeling i prosjektet Den offentlige sorgen, s. 10 – 11.
- *Stavanger Aftenblad*. Sorgens offentlige kapittel. Intervju om Den norske kirkes rolle i den offentlige sorgen etter 22. juli 2011. 18. juli.
- *Vårt Land*. Kronikk: Den norske kirke og sorgen etter 22. juli. 22. juli.
- *Vårt Land*. Mannsterke 22. juli-markeringar. Intervju om markeringer i forbindelse med 22. juli. 22. juli.
- *Vårt Land*. Prester mener kirken overreagerte. Intervju om soknepresters holdninger til de kirkelige markeringene i forbindelse 22. juli. 22. juli.
- *Nrk.no* Færre valgte å konfirmere seg. Intervju om konfirmasjon. 18. oktober.
- *Vårt Land*. 7 av 10 vil ha skolegudstjeneste. Intervju om skolegudstjenester før jul. 12. desember.

Ulla Schmidt

- *Aftenposten*. «En titt inn i det livssynsåpne samfunn». Oppslag og intervju med Ulla Schmidt. 31. mai.
- *Aftenposten*. «Hold religiøse symboler unna jobben». Oppslag og intervju med Ula Schmidt. 2. juni.

Olaf Aagedal

- *Forskning.no*. 17. mai som nasjonal dugnad. Kronikk. Medforfattarar Pål Ketil Botvar og Sunniva Holberg. 16. mai.
- *Dagbladet*. Med flagget på kroppen. Kronikk. 22. juni
- *Radio P4*. Intervju om boka Den offentlige sorgen etter 22. juli. 24. juni.
- *NRK P2 Nyhetsmorgen*. Intervju om boka Den offentlige sorgen etter 22. juli. 26. juni.

6.7 BEDØMMELSESKOMITEER (DR.AVH., DISPUTASER, TILSETTINGER)

Ulla Schmidt

- Bedømmelse av Christine Tind Johannessen-Henrys Ph.D. avhandling. Teologisk Fakultet, Københavns Universitet. Medlem av komiteen og 1.opponent.
- Tilsetting av rektor, Det praktisk-teologiske seminar, medlem av sakkyndig komité og innstillingskomité.
- Opprykk/tilsetting av dosent i etikk, Teologiska fakulteten, Uppsala Universitet, sakkyndig uttalelse.
- Vetenskapsrådet, Humaniora och samhällsvetenskap. Beredningsgrupp HS – K Religionsvetenskap, utomeuropeiska språk och kulturer, antikkforskning. Medlem.

6.8 INVITERT PRESENTASJON VED VITENSKAPELIG KONFERANSE

Pål Ketil Botvar

- Religion og norske kommuner. Foredrag på seminar om religion på lokalt nivå, Universitetet i København. 23. oktober.

Ånund Brottveit

- Sosiale nettverk – en teoretisk bakgrunn. Innlegg på jubileumskonferanse til Live Fyrand, Sosialt Nettverksarbeid Anno 2013, Diakonhjemmet Høgskole. 5. mars.

Inger Furseth

- Teorier om sosiale bevegelser – har økonomi en plass? Foredrag ved seminaret Gud og mammon, Universitetet i Agder. 10. april.
- Religious leaders – their links to society and other faith communities. Foredrag ved symposiet Interreligious activities and urban governance ved Technische Universität Dortmund, Tyskland. 12-14. mai.
- Response innlegg og deltaker i paneldebatt i sesjonen Values, Religion and the global challenges ved The Impact of Religion. Challenges for Society, Law and Democracy interdisciplinary conference, Uppsala Universitet. 20.-22. mai.

Ulla Schmidt

- Ambiguities of trust – theological perspectives. Invited key note lecture at the international conference, Autonomy and trust in modern medicine, Göttingen University. 14.-15. februar.
- Church democracy, membership and participation. Invited lecture at the conference Liminal Protestantism. European Protestantism in times of change. Doorn, Netherlands. 26. april.
- Invited response to Dr. Alfred Simons Key lecture on Medical border situations: Ethical decision-making in the clinical practice and the role of clinical ethical committees. Conference of European Council for Pastoral Care and Counselling, Göttingen. 17. august.
- En norsk religionsmodell: - også i forandring? Invitert presentasjon ved workshop «Den danske religionsmodells grænseflade», Københavns Universitet. 9. oktober.

Olaf Aagedal

- Grunnlova som symbol. Foredrag på konferansen Monumenter, minner og myter i norsk nasjonsbygging, Haugalandsmuseene. Haugesund. 30.-31. oktober.

6.9 PAPERPRESENTASJON VED VITENSKAPELIG KONFERANSE

Pål Ketil Botvar

- Religion and views on politics – surveydata from the Nordic countries. IMPACT-konferansen. Uppsala. 20.-22. mai.

Inger Furseth

- Do majority and minority faith communities build bridges or become isolated islands? A study of religious leaders. The Impact of Religion. Challenges for Society, Law and Democracy interdisciplinary conference, Uppsala Universitet. 20.-22. mai.
- Hijab street fashion og stil i Oslo. Kulturseminar, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Laholmen, Sverige. 23.-24. mai.
- Do majority and minority faith communities build bridges or become isolated islands? A study of religious leaders. International Society for the Sociology of Religion (ISSR), Turku-Åbo, Finland. 27.-30. juni.

Ann Kristin Gresaker

- Sex, crime and the religious 'other'? Scandinavian men's magazines' coverage of religion. International Society for the Sociology of Religion (ISSR) Turku-Åbo, Finland. 27.-30. juni.

Ida Marie Høeg

- Religion in death rituals in a school the context på Death, Dying and Disposal 11 International Conference – Theory meets practice. The Open University, Milton Keynes. 5.-8. september.

Ulla Schmidt

- Changing forms of authority in state – church-relations. Paper at the Ecclesiological Investigations International Network Meeting, Belgrade. 19.-22. juni.
- Church reform, managerialism and denominational identity. Paper at American Academy of Religion Annual Meeting, Baltimore. 23. november.
- Church reform and denominational identity. Paper at Church Reform and Leadership of Change, 4th Conference on Church leadership and organizational change. Hadeland. 21. september.

6.10 FOREDRAG OG GJESTEFÖRELESNINGER

Pål Ketil Botvar

- Religion i dagens samfunn. Tilbake på den offentlige arena. Master i sosialt arbeid, Diakonhjemmets høgskolesenter, Oslo. 12. mars.
- Religion i dagens Norge. Sekularisering og sakralisering. Cappelen Damm. Lærebokkonferanse for religionslærere, hotell Bristol Oslo. 26. april.
- Majoritet mot minoritet? Resultater fra en survey om nasjonale symboler. Foredrag på konferansen Forskerne møter feirerne. Eidsvoll 1814. arr KIFO/NFR. 8. mai.
- Ekskluderende nasjonaldagsfeiring? Internt seminar for grunnlovsprogrammet i Forskningsrådet, hotell Bristol Oslo. 21. juni.
- Må man være kristen for å være skikkelig norsk? Foredrag på KIFO-seminar Religion og nasjon 1814-2014. Litteraturhuset i Oslo, 2. desember.

Ånund Brottveit

- Nyere sosialantropologiske perspektiver på psykiske lidelser og interaksjon mellom pasienter, pårørende og behandlere. Innlegg på seminar for nettverket Sosiokulturelle perspektiver på psykisk helse, Gardermoen. 7. mars.
- Jubileumsdilemmaer. Erfaringer fra andre nasjonale jubileer. Ånund Brottveit og Olaf Agedal. Foredrag på konferansen Forskerne møter feirerne. Eidsvoll 1814. KIFO/NFR. 8. mai.

Ida Marie Høeg

- Fellesskap og kulturell tilhørighet. Kristen identitet hos ungdom i Den norske kirke. Fagdag for Tidsskriftet Prismet. 25. januar.
- Offentlige markeringer og nye ritualer i forbindelse med 22. juli. Foredrag for: Center for SamtidsReligion(CSR). Aarhus. 14. mai.
- Den offentlige sorgen etter hendelsene 22. juli 2011. Foredrag ved KIFOs Representantskap, faglig del. Oslo 4. juni.
- Konfirmasjon, hva så? Foredrag på: Trosopplæringskonferansen 2013. Lillestrøm. 13. november.

Ulla Schmidt

- Ledelse og involvering: Trosopplæringsarbeid og lokale planprosesser – noen utfordringer. Foredrag ved fagdag/rådslag Borg bispedømme Trosopplæringsreformen – lokal organisering, samhandling og ledelse. Bispegården Fredrikstad. 9. september.
- Det livssyns åpne samfunn. Fremleggelse av ny empiri fra KIFO-forskning. Foredrag ved KIFO-seminar. 28. mai.
- Presentasjon av resultater evalueringforskning 2012, Trosopplæringsreformen, Kirkerådets referansegruppe for Trosopplæringsreformen, Oslo. 27. mai.
- Den norske kirkes fremtid: - en realitetsorientering. Foredrag ved videreutdanningskurs for prester, Granavollen. 18. april.
- Presentasjon av resultater fra evalueringsrapport Stillinger, kompetanse, samarbeid. For Trosopplæringsreformens mentorer, Kirkerådet. 4. mars.

Olaf Agedal

- Bedehusarkitektur og bedehuskultur. Foredrag på bokpresentasjons-seminar, MF. Oslo 13. mars.
- Jubileumsdilemmaer. Erfaringer fra andre nasjonale jubileer. Ånund Brottveit og Olaf Agedal. Foredrag på konferansen Forskerne møter feirerne. Eidsvoll 1814. KIFO/NFR. 8. mai.
- Kirken som kulturarena. Seminar i Olsvik kyrkje. 30. august.
- Døden i kulturen. Foredrag på Petter Dass-seminaret, Altstahaug. 18.-19. september.
- Jubileumsutfordringer. Foredrag på Kulturrådets årskonferanse. Bergen. 13. november.
- Religion og nasjonaldagsfeiring. Presentasjon på workshop: Religion og samfunnets verdigrunnlag. NLA. Bergen. 21.-22. november.
- 17.mai-toget rett inn i kyrkja? Foredrag på KIFO-seminaret Religion og nasjon 1814-2014. Litteraturhuset i Oslo. 2. desember.
- Grunnlova som nasjonalt symbol. Juleseminar på Sosiologisk Institutt i Oslo. 12. desember.